

1654
A. F. C. B. D.

DISSERTATIO
DE

12
AUCTORITATE
PRINCIPIS,

Quam

Indultu & Autoritate Amplissimi
Jctorum Ordinis in Alma Gryphica

Ex Jure, Civili Prudentia & Historiis concinnatam
SUB PRÆSIDIO

VIRI CLARISSIMI, EXCEL-
LENTISSIMI, CONSULTISSIMI

DN. JOHANNIS POMERESCHII

J. U. D. Pandectarumq; Professoris Ordinarii,
Dn. Hospitis, Fautoris ac Præceptoris sui
ætatem honorandi,

Publico Literatorum Examine subicit

In Acroaterio Majori horâ 8. Januarii

WILHELM â WARNSTÆDT,

Nob. Megap. Auth. & Resp.

GRYPHIS WALDIÆ

Typis JACOBI JGERI Academiae Typographi

M. DC. LIV. impressa.

A. F. C. B. D.

DISSERTATIO
DE

AUCTORITATE
PRINCIPIS

Quam

Inobtemperantis & Auctoritatis Amplissimi

Illustri Ordinis Alti

Exercitii Civis Romanus & Illustri

VIRI OPTIMI

REVERENDISSIMI

DR. JOHANNIS JOHANNIS

DE

Publico

WILHELMUS WASTADT

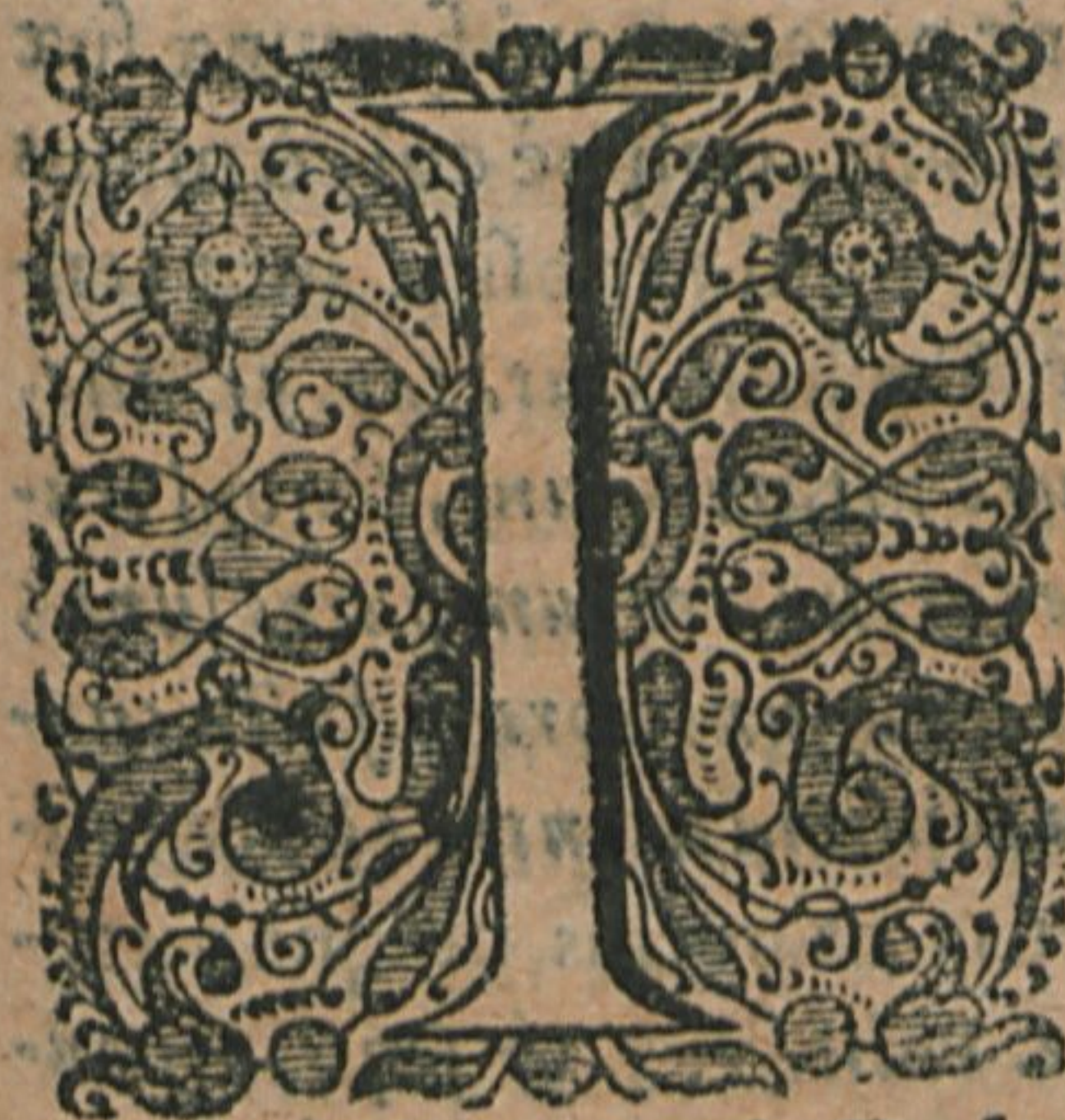
in

A. D. P. A. D. F. E.

DISSERTATIO

DE AUCTORITATE PRINCIPIS.

Antilogium.

URE merito Romanos, rerum Dominos, laudat Vellejus 2. 128. quod suo more semper id esse nobilissimum duxerint, quod est optimum, eiq; plurimum esse tribuendum, in cujus animo virtus insit. Intelligebat æternitati destinata gens, nihil ad conservandam vel Rebuspublicis incolumitatem, vel communi hominum societati benè vivendi consuetudinem efficacius esse, quàm si ita omnium instituti atque imbuti sint animi, ut, quemadmodum Cicero loquitur Orat. 10. Philipp. cap. 10. omnia consilia atque facta ad virtutem referant. Scilicet est una, eaq; longè pulcherrima virtutis gloria, ad quam assequendam nemo non summâ ope contendit, nisi qui neglectâ saniori ratione, brutis simillimam agit vitam.

II.

Quemadmodum autem quemvis mortalium virtuti studere decet, ita inprimis summo isto Regum atque Principum fastigio nihil magis convenire videtur, quàm si tantam dignitatem eximius illorum virtutis atque honestatis illustret amor; Quantò enim magis illorum vita omnium patet judiciis, atque criminationibus, tantò majori curâ cavere debent, ne suis exemplis ad prava indurentur illorum animi, quibus vitæ præstare debent innocentiam. Optimè Vellejus 2.

A 2

126. 8.

126. 5. rectè facere cives suos Princeps optimus faciendo docet, & cum sit imperio maximus. exemplo major est. Eò magis igitur pulcherri-
mis excellere virtutibus studebit, quantò faciliùs omnes suo exemplo
vel ad optima quævis allicere potest, vel in sequiorem rapere partem,
& cum omnium in sese conversos videat animos, in tantum, ut non
tam imperio ipsi opus sit, quàm exemplo. Plin. Panegy. c. 45. id proli-
xè dabit operam, ut ad optima quæque assuescant.

III.

Neq; enim flagitiosissimi vitare poterit notam, qui fortunæ suæ
magnitudinem in peccandi convertit licentiam, quippè cui eò minus
licet, quò magis ipsius consilia & actiones omniù expositæ sunt cen-
suræ, quod eleganter exprimit apud Salust. Cæsar in Cat. cap. 51. alia,
inquit, alia licentia est: qui demissi in obscuro vitam agunt, si quid ira-
cundiâ deliquere, pauci sciunt, fama atque fortuna eorum pures sunt;
Qui magno imperio præditi, in excelsa atatem agunt, eorum facta cun-
cti mortales novere, ita in maxima fortuna minima licentia est, & tan-
tum abest, ut remissius agere possit Princeps, ut potius ubique virtu-
tis exprimere debeat vestigia. Adde Lips. 2. Polit. 7. 8. & seqq. Schon-
born. 2. 22. Arnif. 1. 9. Vell. 2. 126. 5. ibiq; Bæcleri notas, aliosq;.

IV.

Sed cum omnes meritò in Principe requirantur virtutes, nec
quicquam magis conveniat tanto fastigio, quàm si non minus virtu-
tum gloriâ atque eminentiâ honorum à communi hominum exem-
ptus sit consortio, non ultimum in his locum obtinere videtur.
Auctoritas, de qua cum in præsentiarum, DEO Benigno juvan-
te (in cuius Nomine ad omnes actiones consiliaq; progredimur l. 2.
C. ad Præf. Prætor. African.) sumus acturi, nihil nobis optatius po-
terit accidere, quàm si Viris magnis hos nostros more Academicò
susceptos conatus non displicere cognoverimus, quos ut quanta re-
verentia illi summorum Principum colendam ducunt Majestatem,
tantam nobis, dum sanctam horum asserere conamur Auctoritatem,
exhibere dignentur benevolentiam, & æquum huc asserre animum,
pluribus rogamus.

V.

Antequam autem ad ipsam Auctoritatis explicationem ac-
cedamus, nomen nonnihil examinandum videtur; multum enim

nonnihil

nonnunquam juvat, inquit Cic. 2. Offic. cap. 7. studiosè exquirere, unde vocabula sint deducta, (conjunge Quint. 1. Instit. Orat. c. 6. pluribus) Est igitur Auctoritas ab augere, quod est amplificare, addere, exaggerare, cumulare, &c. hinc auctus est incrementum, sicuti dicitur apud Vellej. 2. 40. 4. ejus fastigium tantis auctibus fortuna extulit, & 2. 129. 5. Bellum Africum quotidiano auctu majus, ejus auspiciis sepultum est.

VI.

Inde Auctoritas nihil aliud est quàm aucta quædam eminentia, existimatio, fastigium, gravitas, ita n. Vellej. 2. 7. 1. Auctoritati ducis proximus, id est, fastigio, & 1. 18. 2. Nemo aut dū vixit auctoritate, aut post mortem memoriâ dignus. Tacit. 14. Annal 43. 2. Auctoritas senatus crebris contradictionibus destruitur. Idem egregiè opponit potestati de morib. Germ. 11. 6. Auctoritate magis suadendi, quàm jubendi potestate Reges Germanorum audiuntur. Sic in Timotheo tanta dicitur fuisse auctoritas apud Nepot. in ejus vita 3. 2. ut magna fuerit spes per eum amissa posse recuperari. De gloria facti alicujus accipiendus est locus, apud Vellej. 2. 76. Auctoritas minor secuta est factum, id est, decessit aliquid gloriæ, facti ita 2. 91. 2. Auctoritate publicâ oppressi sunt pro imperio consilioq; publico, explicante ita Cla. Bœclero. Apud Jctos quoque non una vocis est significatio. in princip. Inst. de Auctoritate tut. nihil aliud intelligitur per Auctoritatem, quàm approbatio, cum tutor se hoc probare dicit, quod agitur, uti videre est ex l. 3. ff. de Auctoritate tut. Hinc auctorari est auctorem esse, seu auctoritatem suam interponere. l. 4. ff. eod. in l. 43. ff. de pignorat. action. sumitur pro titulo seu jure, quo quid possidemus, in l. ult. ff. de aqu. plu. arcenda. pro robore seu firmitate, quâ ii, qui juri dicundo præsumunt, tueri dicuntur ductus aquæ, quibus Auctoritatem vetustus dat, id est, in quibus vetustas pro titulo valet.

VII.

Sed utut varia vocis sit significatio, nobis missis cæteris nihil aliud est, quàm eminentia virtutis, quæ imperantibus conciliat reverentiam. Græcis dicitur σεμνότης, quæ est gravitas venerationis ac cultus excitatrix; quæ à Latinis quoque Majestatis vocabulo exprimi solet; veluti cum Livius 25. dicit Majestatem sine viribus parum esse tutam, aut 29. 9. milites sine respectu Majestatis in Legatum fecisse

A 3.

impe-

impetum. Sic Tacit. 1. Annal. 47. 3. *Majestati à longinquo plus reverentia.* Curt. 8. 5. 11. *Majestas imperii salutis est tutela.* Et Vellej. 2. 10. 3. de L. Pauli filio: *Nihil illum ex paterna Majestate retinuisse dicit, præter speciem nominis.* Idem 2. 124. 1. *Tiberii tantam fuisse Majestatem scribit, ut nec bonis, neque contra malos opus foret armis.* Quibus profectò locis hisq; similibus per Majestatem nihil aliud est intelligendum, quàm ea, de qua loquimur, Auctoritas, quanquam non nesciamus, etiam sibi invicem nonnunquam opponi, veluti in eo apud Vellej. 2. 126. 2. *Accesfit Magistratibus Auctoritas, Senatui Majestas, Judiciis Gravis.* Sed hæc mihi non eam introducunt differentiam, (nisi plane accuratè loqui & distingvere hæc placeat) quam facit Lips. 2. Polit. cap. 16. ubi privatorum dicit esse auctoritatem, Principum verò Majestatem: constat enim Majestatis verbo bonos auctores uti pro Auctoritate, & Auctoritatis pro majestate, ita enim & Prætori Majestas tribuitur l. pen. ff. de Just. & Jur. l. 9. de J. C. dict. neque minus, quæ in l. 91. ff. de hered. instit. Principalis Majestas dicitur, l. 50. §. 1. de petit. hered. Principalis Auctoritas appellatur. Unde nequaquam hic eam vocem accipi volumus de summo jure ac vi imperii, de quo loquuntur nostri seculi scriptores. quoties de Majestate (id est, de summa in Republica potestate, quæ neminem agnoscit superiorem) instituunt disquisitionem. Germanis dicitur *Königliche Hoheit / Ansehen / Reputation, Würde / Ehre.* Vid. R. A. Augspurg. Anno 1551. §. *So haben Wir / ib. Unser und des Heil. Reichs Reputation, Autorität und Hoheit.* Et R. A. de Anno 1567. zu Regenspurg. §. *Wann es nun ibid. Verthädigung Käyserl. und des Reichs so hoch verletzten Ehr und Hochheit.* Et §. *So halten Wir ib. zu Erhaltung Unser und des Heil. Reichs Autorität / Hochheit / Würd und Ehren.* Quod secundùm Germanæ lingvæ indolem (nescio an amisâ proprietate Latinae) expressisse videtur Vellej. 2. 129. 4. *Pace Majestatis ejus dixerim τὸ κρείσσοτος* principalis fastigii solenniter notans.

IIX.

Per Principem autem (tametsi & hoc vocabulum suas patitur *ὀμνονομίας*, quæ videri possunt apud Reinking. l. 1. Cl. 4. cap. 8. n. 1. 2. 3. & c. Bæcl. ad Ann. Tacit. 1. 9. Limn. Jur. publ. 17. 4. aliq;) Nos hic neminem alium intelligimus, nisi de quo loquitur J. C. in l. 32. fami-

famigeratissimâ LL. scilicet soluturâ, & supremâ in Republica potestate, & nutu suo omnia gubernantem. Unde sive ipsum Principem appellare libeat, sive Regem, sive Cæsarem, sive Imperatorem, sive alio vocabulo, quod *συννομίας* nomine veniat, perinde erit; semper enim intelligitur is, in quo summa Reipublicæ vel Regni residet potestas.

IX.

Hinc *Auctoritatem* ex mente Lipsii 4. Polit. cap. 9. dicimus *impressam subditis sive & exteris reverentem de Rege ejusq; statu opinionem*. Seu ut idem alibi l. 2. cap. 16. *Reverendam quandam amplitudinem ob meritum virtutis, aut rerum affinium rotundâ verborum perfectione, quatenus in re tali licet, naturam ejus complectens. Neque aliena prorsus ab his est Cl. Bœcleri ex discurs. 4. ad Plin. Panegyri. nisi quod pluribus omnia, quæ ad explicationem rei videbantur necessaria, comprehendit. Est, inquit, Auctoritas reverentia virtutis, meritorum, factorumvè, existimatione parta, aut religione quâdam conciliata, ostensam rerum dignitatem cum efficacia velut interpretans.*

X.

Hæc, quæ & illibatam Principi asserit sanctitatem, & verecundo rubore intra suos coërcet cancellos subditos, ex duobus manat quasi fontibus, *Admiratione & Metu*. Lips. Polit. 4. cap. 9. Schonborn. Polit. 2. cap. 36.

XI.

Quemadmodum enim Principi necessarias esse diximus virtutes, non solum ut suo exemplo ad optima quæque invitet subditos; sed etiam ut hinc nascituram sibi acquirat, quâ omnia pulcherrimo copulantur vinculo, dignitatem; ita si iis quàm maximè sit instructus, ejusq; in rebus gerendis ubique exprimat vestigia nascitur hinc inde in animis suorum *reverenda illa, cultus atque auctoritatis excitatrix, amplitudo & admiratio: Virtutemim, en inquit Cicer. 1. Tusc. Quæst. cap. 38. necessariò gloria, etiamsi tu id non agas, consequitur, seu ut alibi 2. Offic. 9. & 10. pluribus. In quibus plurimas inesse putamus virtutes, eas à natura ipsa diligere (vel uti postea, suspicere & admirari cogimur.) Est enim hæc interna illa virtutis vis atque efficacia, quæ nescio quomodo nos ad sese trahit, efficitq; ut ita quemvis suspi-*
ciamus,

ciamus, prout illum excellenti quâdam & singulari ornatum videmus virtute; Nam uti magnificam apud tuos vel etiam externos excites opinionem, & auctoritate valeas quàm plurimum, à virtute profici- scatur oportet; ea enim, cum admodum in Metello summo Impe- ratore esset illustris, effecit, ut ipse hostis Jugurtha *nihil illi infectum crederet, quippè qui, dicente Salust. in Jugurth. cap. 76. omnia arma, zela, loca, tempora, denique naturam ipsam cæteris imperitantem in- dustriâ vicerat.* Sic Marius cum ad virtutem illius fortunæ accede- ret, benignitas indies major & clarior haberi cæpit. à militibus ad cæ- lum ferri: Numidæ magis illum quàm mortalem timebant, omnesq; socii atque hostes illi aut mentem divinam esse credebant, aut Deorum nutu cuncta portendi. Id. c. 92. In Iphicrate etiam tantam fuisse ani- mi & corporis magnitudinem, imperatoriamq; formam narrat Nepos in ipsius vita 3. 1. *ut ipso aspectu cuius inijceret admirationem sui.* Alexander nullum Regem magis admiratus est, quàm Cyrum & Semi- ramin, quod in iis & magnitudinem animi, & claritatem rerum lon- gè emicuisse crederet. Curt. 7. 6. 20. Sic ipse Alexander divinis in- genii dotibus, & artibus animi tantam sibi apud suos conciliavit ve- nerationem, ut meritò dubitet Curt. 3. 6. 17. *magis admirationi ipsius dediti fuerint, vel charitate flagraverint.* Usque adè iste vir- tutum concursus expectatione nobis conciliat quàm pulcherrimam, efficitq; ut ita quàm maximam meruisse videamur admirationem, prout illa nobis videtur inesse.

XII.

Quemadmodum autem Principem multæ virtutes faciunt admi- randum, ita statim admirationem sequitur Metus non servilis quidem, qualem Æaco aut Minoi tribui posse putat Cic. Offic. 1. 28. *Oderint dum metuant, aut Natus sepulchrum ipse est parens: malus enim diu- rurnitatis custos est metus. Contra Benevolentia fidelis est vel ad per- petuitatem, nam*

Quem metuunt, oderunt,

Quem quisque odit, peris se expetit,

inquit Ennius apud Cic. Offic. 2. 7. videatur totus locus: cum quo convenit Oratio Galgaci Britannorum Ducis apud Tacit. in Agric. 32. 3. *Metus, & terror infirma vincula charitatis, quæ ubi removeris, qui timere desierint, odisse incipient.* Sed hujusmodi metum procul
hic

hic procul esse jubemus, quippe qui Magistris dominationis, & Tyrannorum artibus eorumque, scholis debetur: nos verecundum aliquem timorem desideramus, qui ex reverentia erga superiorem oritur, & contemptum regnorum everforem impedit atque tollit. *Recedente enim metu, erumpit voluntas.* Vellej. 2. 62. Neque pati debet prudens Princeps *hebecere*, uti inquit Cicer. Orat. Catil. 1. 2. *aciem auctoritatis suae*: cum ea sublata tolli necesse sit quaecunque ista continentur. Hinc enim nata intelligenda sunt, quae de metu vehementius praecipunt authores, quale est illud Plinii 1. Epist. 5. *Timeri a pluribus plerumque fortius amore est.* Aut Lepidi 1. hist. apud Salust. in sua Orat. *Habendus metus est, aut faciendus*, vel Cic. ad Brut. Epist. 1. *Salutaris rigor vincit inanem speciem Clementiae.* De metu isti loquuntur tali scilicet, qui remoto procul contemptu Auctoritatem, qua vel sola regnis atque Rebus publicis sua constat incolumitas, addit, vel conciliat. Ita enim Alexander Magnus terrore nominis multos subegit populos, uti videre est apud Curtium passim; Dollabella solo terrore nominis Romani solvit Thubusci obsidionem *Tacit. 4. Anal. 4. 2.* Corbulus recenti terrore uti voluit, *ut metum hostium intenderet. Idem 14. Annal. 23. 1.* Talis quoque Julianus Imperator describitur apud *Ammian. Marcellin. l. 22.* & in universum historiae loquuntur quam sit salutare medium, omnia verecundo metu continere, ita ut sola Principis auctoritas id feliciter possit praestare, quod raro acerbitas legum.

XIII.

Ceterum cum non minus pulchrum sit apud Exteros plurimum auctoritate valere, quam suis *carum pariter*, uti Curt. loqui amat, 3. 6. 20. & *venerandum esse.* Hinc ordinis gratia Auctoritatem aliam *domesticam* facimus, aliam *externam*. illam venerabilem in subditorum natam animis dicimus opinionem; hanc gloriosam & nonnunquam extimescendam finitimorum, foederatorum, hostiumve existimationem, ad quam acquirendam, vel partam conservandam imprimis facere videtur, ut non solum omnes Reipublicae, regnive ordines quam rectissime sint adornati, & quam prudentissime gubernentur, sed etiam ipsum imperium potentia & munimentis sit corroboratum, ita ut exteris ejus incolumitatem subvertendi omnis adimatur occasio; imprimis si accedat prudens Principis studium, & morum

B

in vita

in vita sanctitas, ita in officio continentis singulos, ut nusquam aliquid metuendum sit mali. Quæ omnia triplici absolvuntur ambtu, 1. Formæ administrationis imperii, 2. Ejus potentia, & 3. Ipsius morum Principis, vel si quæ his sint affinia. De quibus cum dicendum sit, satis intelligo, quàm angustis omnia includere cancellis dissertationis jubeat modus, adeò ut non tam explicare nobilissimam materiam liceat, quam attingere.

XIV.

Primum igitur omnium cum ad augendam dignitatem, tum firmandum robur imperii imprimis facere videtur, si Respublica per universas ejus partes ita constituta sit, uti omnia quam pulcherrimè cohæreant, & nusquam aliquid metuendum sit mali. Quemadmodum enim prudens architectus ita maximè suam se ostendisse artem arbitratur, si certis omnia nitantur fundamentis; Ita & in regnis rebusque publicis accidit, adeo ut, sicubi ista evertantur, corruat necesse sit, quicquid fuerit superstructum. Quod cum adverteret sapientissimus Spartanorum Legislator, neque aliter suæ Reipublicæ constare posse intelligeret tranquillitatem, quàm si omnia custodirentur quàm solertissimè, nihil dubitavit vel morte & perpetuo exilio iis, quæ prudentissimè ab ipso constituta erant, addere perpetuitatem. *vid. & seqq. Just. 3. 2.* Et huc pertinet, quod Philosophus in suis de Civili Prudentia libris, imprimis verò lib. V. cap. IV. tam studiosè cavendum suadet τὸ μίχρον, ne, si semel inveniant viam, uno impetu tot irrumpant mala, & cum illis ipsa Reipublicæ perniciēs, adeò, ut ad eam impediendam, repellendamvè nulla vis suffectura sit, neque consilium: serpunt enim paulatim ista mala, quæ si semel admittantur, postea, ubi consistant, non reperiunt: Sic Roma tamen si virtute brevi ad eam ascenderet dignitatem, uti gentium, terrarumque Deæ meruerit nomen, post ubi contagio quasi pestilentia invasit, subiter immutata, & imperium ex justissimo atque optimo, crudele intolerandumque factum, uti egregiè observat Salust. Cat. c. 6. 7. & seqq. Adeò verum est vulgatum illud, quod principiis obstandum suadet, ne si primum labefactare cœperint præsentem Reipublicæ statum, postea frustra quæramus remedia.

XV.

Ut autem sua Reipublicæ conservetur tranquillitas, & sub impe-

rii legibus omnes contineantur ordines. Imprimis necessaria est Seve-
ritas Principis, ita continentis singulos in officio, uti omnibus quam
optimè consulatur; tamen enim non minus autoritatis addat Prin-
cipi facilitas, adeò ut nihil ad animos subditorum reddendos sibi ob-
noxios sit efficacius, cujus propterea studiosissimus fuit Alexander,
cum sæpius suis se levi ac parabili cultu esse contentum ostendit. Curt. 3.
8. 2. cum notante eodem 3. 6. 19. quæ leviora haberi solent, plerumq; gra-
tiora vulgò sint: exercitatio corporis inter ipsos, cultus, habitusque
paululum à privato abhorrens; quibus ille vel ingenii dotibus, vel ar-
tibus animi, ut pariter charus ac venerandus esset, efficit, videatur
Freinsheim. ad hunc locum. Sic Marius apud Sallust. in Jugurth.
Boni Imperatores & strenui militu officia simul est executus, quod æ-
quatus Imperatori cum militibus labos volentibus est, vel ut idem a-
libi de se pollicetur c. 85. Neque illos arctè colam, me opulenter, ne-
que gloriam meam illorum laborem faciam. Sic de M. Valerio Corvo
Livius. 7. 33. Non alias militi familiarior dux fuit, omnia inter infimos
militum haud gravatè munia obeundo, in ludo præterea militari, quom
velocitatis viriumq; inter se æquales certamina ineunt, comiter facili,
vincere ac vinci vultu eodem, nec quenquam aspernari parem, qui se
offerret: Itaque (ut statim subjungit) universus exercitus incredibilè
alacritate adhortationem profecutus Ducis, castris egreditur. In tan-
tum hi ad devincendos suorum animos humanitati studuerunt. Pro-
bè tamen hic spectandum, ne pro charitate populari in contemptum
incidamus, sed ita res gerenda, ut faciles quidem nos præbeamus,
contemni tamen nos non patiamur, Quod olim mandatis præsidum
provincialium adjectū monet Calistratus, cum ex conversatione æquali
contemptio dignitatis nascatur l. 19. ff. d. offic. præf. Pariter socerum su-
um hoc nomine commendat Tacit. Agric. 9. 4. quod illi, nec facilitas,
Auctoritatem, nec severitas diminuerit amorem; Istac enim opus
est, cum nihil magis alienet animos hominum, quàm morum asperi-
tas & superbia, cum & ipsum Alexandrum, qui tamen hujus beneficio
omnium sibi conciliaverat amorem, postea immortalitatem affectan-
tem contumacius, quàm aut ipsis expediebat, aut Regi, sui aversati
fuerint. Curt. 4. 7. 31. Hæc, ut caveatur regnorum, uti supra ex-
positum, everfor, contemptus. Optimè igitur facere videntur, qui
humanitate temperant severitatem, in eoque laborant, ut, quod pri-

mo fecerat Alexander, *cari pariter sint ac venerandi*, ad Lips. 2.
Polit 16. & 4. 12. Schonb. 2. 30. & 31. & c.

XVI.

Deinde ut conservetur præiens status, juvat singulari cum cura
omnia custodire quàm diligentissimè; inprimis verò cavendum, ne
nos decipiat inanis novandi libido, cum, uti egregiè differit Machi-
avell. 1. Discurs. c. 25. & Lips. Polit. 4. 9. satius sit præsentem Rei-
publicæ statum tamen si malum tolerare; quàm mutare, magis enim
uti loquitur Quinctil. 1. Inst. c. 1. *pertinaciter hærent, quæ deteriora
sunt; nam bona faciliè mutantur in pejus, rarò autem in bonum ver-
tuntur vitia.* Rara ergo est felicitas mutatio in melius, & semper
trahit aliquid incommodi, in tantum, ut nihil dubitet Sallust. in Ju-
gurth. c. 3. *asserere, omnes rerum publicarum mutationes cædem, fu-
gam, aliæque hostilia portendere.* Imprimis legibus in Republica la-
tis sua conservanda est sanctitas, non enim *hujusmodi mutationum
exempla ibi consistunt, unde cæperunt, & quamvis in renuem recepta
gramitem, latissimè evagandi sibi viam faciunt, & ubi semel recto
deerratum est, in præceps pervenitur.* Vellei. 2. 3. 4. Conjunge
egregiam Catonis orationem de lege Oppia non abroganda apud Livi-
um 34. 1. 2. & c. Incidunt tamen sæpius hujusmodi necessitates, ut
non semper hæc sint vera, scilicet cum insignis quædam utilitas aut
inevitabile damnum eam nobis imponat necessitatem, *ut recedamus
ab eo jure, quod diu æquum visum est* l. 2. ff. de Const. Princip. satius
enim tum legi vim inferre, quàm Republicæ, exemplo Epaminon-
dæ apud Nepot. in ipsius vita c. 7. & 8. *qui impernicem civitatis con-
ferre noluit legem, quam Republicæ conservandæ causa latam videbat.*
videatur Oratio L. Valer apud Livium 34. 5. & seqq. Observandum
tamen hic, ne uno omnia fiant impetu, sed paulatim, & si fieri potest
nemine intelligente, exemplo Augusti apud Tacit. Ann. 1. 2. 2. *qui ut
dominatum sibi assereret, insurgere paulatim cæpit, munia, Sena-
tus, Magistratum, Legum in se trahere.* Quod commodissimè fie-
ri poterit, si semper præteriti status retineatur umbra quædam.
Conjuge Lips. Polit 4. 9. Schonborn. 3. 9. Arist. 5. Polit c. 11. Machi-
avell. 1. discurs. c. 25. Aristot. 2. Polit. 8.

XVII.

Cæterum ut Auctoritatem sibi addat Princeps opus inprimis est,
ut

ut suam sibi asserat potestatem, eamq; ita exferat, ut omnes intelligant, se solum esse rerum arbitrum jure ac nomine regio. Tacit. Annal. 2. 73. 4. Turpe enim est & ignominiosum putandum, si ex aliorum pendeat nutu; Magna equidem negotia magnis adiutoribus egent, adeo ut semper eminentes viri magnis adiutoribus ad gubernandam fortunam suam utantur. Vellei. 2. 127. 1. 2. Neque verò ullus Princeps absque consiliariis esse poterit vel debet; Illud tamen cavendum, ne illis omnia debeat, & horum arbitrio omnia gerantur. solo nomine relicto Principi. Non est hæc, ad masculam illam, de qua loquimur, Auctoritatem via, sed oportet ut ad prudentium amicorum monita ipsius Principis accedat magnitudo, quæ ex dubiis optima possit eligere, & aberrantes revocare ac respondere nonnunquam: Et ego pecuniam quam gloriam malle, si Parmenio essem. Nunc Alexander, de paupertate securus sum, et me non mercatorem memini esse, sed Regem. Cur. 4. 11. 14. Et opus hic nonnunquam est Sallustio quopiam, qui, ne vim Principatus resolvat moneat, cuncta ad senatum revocando. Tacit. Annal. 1. 6. 7. imprimis cum hac ratione omnia ad se paulatim trahere possint callidi ministri, eoque procedere magnitudinis, ut terribiles immineant, quod studiosè cavendum. Neque enim majus Regibus ac Principibus metuendum est malum, quam ab iis, qui proximi à principali fastigio, Unde neminem in tantum honoribus esse augendum suadet Machiavell. lib. 1. Disc. c. 50. & 51. ut dignitatem ac potestatem acceptam possit convertere in perniciem regni vel Reipublicæ, quod facile fieri potest, si uni omnia deferantur, adeo ut subditi sæpius magis hunc quam ipsum venerentur Principem, quod sanè non tolerandum, cum, uti prudenter Sallustius apud Tacit. 1. 6. 7. (quamvis ille pro asserendo dominatu,) ea sit conditio imperandi, ut non aliter constet ratio, quam si uni reddatur.

XVIIII.

Porro inter ea, quæ Majestati Imperantium juvanda faciunt, Potentia est imperii, hoc est ad sua conservanda, & alia invadenda, ubi jus poseit, idonea facultas. Equidem ad tranquillitatem imperii conservandam omninò necessaria est vicinorum exterorumq; magnifica de nostro statu existimatio, ne ad turbanda omnia vel levissima sufficere possit occasio. Hinc Philosophus ita semper instructam esse vult medus Rempublicam, quæ terrere possint externos, quo mi-

mus hostili eam subvertete aggrediantur conatu. Imperium igitur, nec nimis exile esse debet, ac infirmum, ne facile opprimatur, nec nimis amplum, ne mole labore sua, cum difficili, ut egregie Vell. 1. 17. 6. in perfecto mora sit, & naturaliter, quod procedere non potest, recedat. vid. egregiam Cl. Bœcleri dissert. ad hunc locum, Senecam Suasor. 1. Tacit. 1. Annal. 11. ubi consilium Augusti, de coercendo intra terminos imperio. Est igitur necessaria Potentia imperio, cum, uti Liveus 2. 55. parum tuta majestas sine viribus sit. vid. Aristotel. 7. Polit. 6. 4.

XIX.

Illa autem variis constat rationibus, & eam conciliant cum
(1.) Opes ac divitiæ, quæ sunt nervi rerum gerendarum, cum ut
Gubernatori cursus secundus, Medico salus, Imperatori victoria, sis
Moderatori Reipublicæ beata civium vita proposita sit, ut opibus firma,
sopiu locuples, gloriâ ampla, virtute honesta sit. Cic. 5. d. Republ. 6.
10. Arist. 6. Polit. 6. 5. (2.) tum arma & peritia bellica: Imperatoris
onim majestas ut legibus armata; ita armis decorata esse debet. princ.
præem. Inst. Neque ignaviâ magnâ continentur imperia, sed virorum,
armorumque faciendum certamen. Tacit. Annal. 15. 1. 5. Utraque
Pompejum orbi penè universo mirandum fecit, utraque Lucillum
extulit magnificè, utraque utrumque privatum Principis Auctoritate
honoravit. videat. Schonborn. 6. Politic. Arist. 2. 6. 7. (3.) Consilia
quoque salutaria, ut omnia fiant quàm prudentissimè, & deliberato
animo, Parva enim foris sunt arma, nisi & consilium domi Cic. 1. Off.
6. 22. Oraculum est illud ap. Tacit. 13. ann 6, 3. pleraque in summa
fortuna auspicio & consilio, quàm telis & manibus geri. vid Lips. 3.
32. & seqq. (4.) Fœdera quoque huc faciunt, ea enim si cum poten-
tissimis quibusque ineantur, multum roboris Reipublicæ, multum
Auctoritatis afferunt Principi; Ita enim potentissimi Reges vehe-
menter Romanorum amicitiam & fœdus affectabant, adeo ut civem
Romanum fieri honori sibi ducerent. Erat quippè tanta hujus Rei-
publicæ amplitudo, ut facilè ejus Auctoritas tegeret, quorum absq̃
hac dubia erat conditio. Iterum Tacitus Hybenum Albanumque
& alios Reges magnitudine Romana adversus externa imperia prorectos
refert 4. an. 5. 3. Cavendum tamen hic imprimis, ne, quod & ab his
sæpius factum, inani amicitia nomine fœdissimum servitutis nobis
impona-

imponamus jugum, vid. Schonborn. 4. c. 35. (5.) Fortuna denique
id est aspirans aliqua à DEO, circa actiones omnes vel plerasque
felicitas, ut in tota ratione mortalium Sola, juxta Plin. ita imprimis
hic paginam utramque facit. Curt. de Alexandro 3. 6. 18. jam pri-
mum nihil nisi divina ope aggredi videbatur. Nam cum esset præsto
ubique fortuna, temeritas in gloriam cesserat. De P. Romano Flo-
rus in Prologo: tot laboribus periculoque jactatus est, ut ad constituen-
dum ejus imperium contendere Virtus & Fortuna videretur. Itaque
Maximo, Marcello, Scipioni, Mario, & cæteris magnis Imperato-
ribus non solum propter virtutem, sed etiam propter fortunam sæ-
pius imperia mandata, atque exercitus esse commissos testatur Cis.
pro lege Manil. c. 16. Sic fortunam lummi viri Pompei, fastigium
tantum extulisse auctibus asserit Vell. 2. 40. 4. ut quot partes orbis ter-
rarum sunt, totidem faceret monumenta victoriæ suæ. Sic de eodem
2. 37. 4. Tigranes cum filio, neminem alium neque Romanum, neque
ullius gentis virum futurum fuisse, cujus se fides commiserum foret,
quam Cn. Pompejum, proinde omnem sibi vel adversam vel secundam,
cujus auctor ille esset, fortunam tolerabilem futuram: Non esse turpe
ab eo vinci, quem vincere nefas; neque ei inhonestè aliquem submitti,
quem fortuna super omnes extulisset. Sic cum sententia singulari de
propria Cæsaris fortuna dicit quod SUIA sit 2. 55. 1. sequitur fortu-
nam SUAM Cæsar, & v. 3. fortuna SUA comitatur Cæsarem in Hispa-
niam, quasi ita sua sit, ut non possit aliâ uti. De Mario Sall. Ju-
gurth. 92. Postquam rancans rem Marius sine ullo suorum incommodo
pétravit, magnus & clarus antea, major atque clarior haberi cæpit,
omnia bene consulta in virtutem trahabantur, Milites ad cælum fer-
re, Numidæ magis quàm mortalem timere, postremo omnes socii atq;
hostes credere illi aut mentem divinam esse, aut Deorum nutu cuncta
portendi, quanquam ista longè amplior habenda sit, & firmis-
nitatur fundamentis, si cum fortuna conjuncta sit virtus, ita ut quic-
quid acciderit, merito evenisse videatur, quemadmodum de eodem
Sallust Jugurth. c. 95. Huic felicissimo omnium ante civilem victo-
riam nunquam super industriam fortuna fuit, multique dubitaverit
fortior, an felicior esset.

X. X.

Ut igitur felicitatis verissima sit gloria, virtus accedat oportet.

nam

nam cum ista omnia quàm maximè Auctoritati augendæ faciant, nescio tamen quomodo maximum pondus ipsis, uti antea quoque dicere incepimus, virtutibus inesse videatur, moribusque Principis, qui quò sunt insigniores, eò magis alliciunt animos hominum ad amandum, & arctissimo nobis conjungunt vinculo, in tantum, ut & hic locum habeat, illud Cic. 4. *Tuscul. quæst. c. 10. nihil esse in vita sine virtute laudabile.* Et Senecæ 4. *d. benef. 77.* in omnium animos virtutes lumen suum immittere. Illas Doctores vel *internas* faciunt, vel *externas*. Internæ animi potissimum sunt, veluti erga DEUM Pietas, (inde enim quantum imprimis auctoritatis accedat Principi exprimit Philosophus 5. *politic. 11.* exemploq; is ipse in cujus aula vivebat Philippus fuit, vid. *Justin. lib 8. c. 2.*) in rebus gerendis Prudentia, seu providentia (ex qua Regi sapientissimo in ipsis regni auspiciis ingenitam animis omnium venerationem sacræ literæ testantur 1. *Reg. 3. v. ult.*) aliæque de quibus singulis disquirere, instituti non admittit ratio, cum & ubivis ista sint obvia apud eos, qui systemata scripserunt Politica, ex quibus honoris gratia Lipsium nominasse sufficiat, qui more suo elegantissimè de iis disserit lib. 1. & 2. & passim alibi.

X XI.

Ad externa spectant, ut omnes actiones Principis referantur ad virtutem, & decus atque laudem afferant, contra caveatur, quâ nulla capitalior est pestis, odiosa luxuries & fœda libido. Princeps enim quemadmodum honoris atque dignitatis fastigio ante ceteros omnes eminent, ita nihil ipso dignius, quàm si tanto fastigio morum, actionumque respondeat probitas & magnitudo; hinc semper in rebus magnis illum exerceri oportet, cum nihil ipsum deceat, nisi quod est excelsum. & cum *argumentum morum ex minimis quoque capere liceat.* Seneca *epist. 52.* tantò magis hujus inculpati sunt, quo major est fortuna, quæ cum omnium in ipsum convertat oculos atque mentes, illud studebit, ut quod de Alexandro Curt. 3. 6. 18. *nihil sine divinâ ope aggredi videatur, & instar DEI sit,* Tacit. *Annal. 3. 46. 3.* Imprimis verò illud sedulò aget, ut quàm proximè accedat ad mores populi, quippè qui nihil magis amant, quàm si moris patrii observatissimum videant Principem, contra contemni se putant, si peregrini introducantur. Dario certè ominosum fuit quod in principio imperii
vagi-

vaginam acinacis Persicam mutari iusserit in eam formam, quã Græci
utrentur, protinus enim Chaldaei interpretati, imperium Persarum
ad eos transiturum, quorum arma erat imitatus. Curt. 3. 3. 6. Quor-
sum etiam respexit idem author 6. 6. 4. ubi de Alexandro loquitur.
Vestem Persicam sumpsit ne omen quidem veritus, quod à victoris insi-
gnibus in devicti transiret habitum vid. Comment. Freinsheim. hic.
Ita & ominosum pariter est, & quam plurimum trahit invidiæ, uti
egregiè quoque notat Polybius. 9. 10. Quoties aliquis, relictis populis
vincentis institutis, eorum, qui vincuntur, mores æmulatur, sine
controversia dici potest, delictum hic versari ejus, quò ita faciat:
quom præsertim simul illa subeunda sit, quæ talia solet comitari, in-
vidiæ, res una omnium maximè potentatu præditis fugienda. Spe-
ctat huc illustris planè locus de eodem Alexandro apud scriptorem su-
um lib 5. Milites ejus palam aversati sunt, (inquit) totiusq; castris
unus omnium sensus ac sermo fuit, plus amisum victoriã, quàm
bello esse quæsitum, tum maximè vinci ipsos dediq; alienis moribus &
externis. Pudere jam sui Regem victis quàm victoribus similiorem, ex
Macedoniæ Imperatore Darii Satrapen factum.

XXII.

Ad Majestatem Principis augendam, & conciliandam venerati-
onem non minimum quoque habent momenti Forma vultus habitus-
que. Quamquam enim verum quod Cic. 3. de finib. c. 23. ait, Animi line-
amenta pulchriora esse quàm corporis & morem vulgi esse Imperato-
res forma & decore corporis comparare Tacit. scribat 1. hist 7. con-
fer. Curt. lib. 5. tamen & hæc Principi plurimum admirationis ad-
dit, & eximium DEI donum vocatur ab Augustino 15. de Civit. DEI
6. 22. in primis si ad eximiam formam virtutis accedat decor. Ipse
Plato de Repub. .17. Custodes Reipub. exigit non modò constantissimos,
fortissimosque, verum & quantum fieri potest speciosissimos. Quem-
admodum in Macrochir Rege Persarum commendat Nepos 21. 1. 4.
quod præcipuam laudem habuerit amplissima pulcherrimæque corporis
formæ, quam incredibili ornaverit virtute belli. Idem de Iphicrate
in ipsius vita 3. 1. Fuit animo magno, & corpore, imperatoriæque for-
mâ, ut cuius injiceret admirationem sui. Sic de Trajano Plinius in
suo Panegyri. 4. 7. Jam firmitas, jam proceritas corporis, jam honor
sapientis, jam dignitas oris nonne longelateque Principem ostenta vere

©

Traja-

Trajanum? Ita Germanus ille visu & auditu juxta venerabilis fuit Tac. 2. an. 1. 72. Augustus verò vultu etiam & adspectu legiones exterruit Id. 1. an. 42. De Cn. Pompejo Veilejus 2. 29. 2. Fuit forma excellens non ea, quæ flos commendatur ætatis, sed ex dignitate constanti, quæ fortunam quoque ejus ad ultimum vitæ comitata est diem. Ita ipsa corporis dona non omninò videntur aspernanda, cum externa sint Auctoritatis præsidia, & quanquam alia sint, quæ apud vulgus, quippe quod externis vehementer capitur, Auctoritatem intendant, alia quæ prudentum mereatur venerationem, non tamen prorsus frustra esse videtur, quod dici solet: pulchras animas pulchra amare domicilia. Vide Latin. patet. in paneg. Theodos. & Eymen. in Pan. Constan.

XXIII.

Habitatio quoque illustris est, quæ Majestatem Principis ostendat. Sit illa in loco illustri, & magnificè exornata, non quidem omni luxu & opulentia instructa, ut tabernaculum Darii notat Curt. 3. 11. 23. Splendissima tamen, ita ut digna videatur quæ tantam summi Principis excipiat fortunam. Hinc à sacrorum Palatiorum tam exstructione quàm habitatione abarcent jura privatos, cum, uti loquuntur Imperatores l. 17. C. de operib. publ. imperio magna ab universis secreta debeantur, ut hi tantum habeant locum habitandi, quos legitimus Majestatis nostræ usus, & Republicæ disciplina delegit addel. 14. C. de offic. rector. Provinc. Arguunt scilicet Majestatem monarchicam palatia, & suo quasi jure debentur Principibus, huc enim pertinet illa Macedonum consuetudo, cujus meminit Curt. 3. 11. 23. ubi milites tabernaculum Regis solum reliquerunt intactum, ita gradito more, ut victorem victi Regis tabernaculo exciperent; Hinc in libera Republica semper sunt suspecta, quod cum intelligeret Brutus post ejectos Reges, ædes suas eminentes demoliri voluit, ne specie artis offenderet. vid. Fior. 1. 9. 4.

XXIV.

Denique ad tuendam, augendamvè dignitatem salutare admodum est medium, si Princeps nonnunquam recedat, & se conspectui subducatur suorum, cum, quæ semper nobis sunt ob oculos, tandem amittant gratiam, contra ex longinquo Majestati major reverentia. Tacit. 1. Annal. 47. 3. Ita enim Velledæ Germanorum majestas occultatione stetit; Hanc coram adire & alloqui negatum. Arcebantur aspe-

ctus quo

Et quo plus venerationis inesset Tacit. 4. Histor. 65. 8. Persis occultatio ad magnificentiam in tantum visa est idonea, ut personam Regis sub Majestatis specie occultaverint. Justin. 1. g. 11. ubi vid. Bernegger. Et sanè διὰ φύλακτον ἐν συνήθειά τὸ πρὸς δόξαν σεμνόν. In familiar enim consuetudine agrè custodias illud opinionis de te augustum, continuus enim aspectus minus verendos magnos homines ipsa satietate facit. Liv. 35. 10. adeò ut nonnunquam opus vitato assiduitatis fastidio Auctoritatem absentia tueri. Sueton. in vita Tiberii c. 10. cavendum tamen hic sedulo, nè in tantum nos subducamus omnium conspectui, ut quemadmodum Sardanapalo contigit, odium & contemptum incurramus, & populo ad turbanda omnia præbeamus occasionem.

XXV.

Varia præterea sunt, quæ Auctoritatem addere possunt Principi, veluti ipsa ætas sicuti observat de Alexandro Curt. 1. 6. 18. ætas vix tantis maturo rebus, sed abundè sufficiens, omnia etiam ejus opera honestabat. Liberi, cum non legiones, non classes proinde firma imperii munimenta sint, quàm numerus liberorum. Tacit. 4. histor. 52. 2. ut id circo Alexander, exclamaverit orbis mea quod sine liberis sum, spernitur. Curt. 4.

XXVI.

Actum hæctenus de mediis obrinendæ, vel conservandæ Auctoritatis, de Fine quoque paucula addenda sunt. Atque is, summus, Republicæ salus, (quam tueri nulli magis credidit convenire Augustus olim, nec alium sufficere ei rei, quàm Cæsarem. l. 3. ff. d. off. præf. vigil.) Proximus, salus ipsius Imperantis, (in qua Republicæ quoq; salus vestitur. vid. Senec. r. d. clement. c. 3. Apparet id vel ex Contrario, Contemptu scilicet, quem regnorum everforem supra appellavimus, suffulti gravi illo Philosophi asserto s. Polit. etiam Lipsio cum pluribus aliis adducto lib. 4. c. 11. Astipulatur iterum Tacit. 1. Annal. 47. Quod aliud subsidium, si Imperatorem spreverint? inquit. Num igitur jure in satyram hunc conjecerit ævi nostri censor Philand. à Sittwald in vision. 1. d. rat. stat. part. 3. p. 16. qui interrogatus de præcipua Principis virtute, Auctoritatem esse respondit, ejusq; conservationem, judicio legentium & velitationi publicæ seponimus. Effectus quoq; Auctoritatis peculiare lustrandi forent, sed charta nos de-

Rituit. Breviter exprimit Lipf. lib. 4. c. 9. Hæc illa edita arx est, inquit,
 quâ Princeps se vindicat à rebellionē, & contemptu. Faciunt huc ista
 Germanici 1. Annal. 42. Non mihi uxor aut filius patre & Republica
 chariores sunt: sed illum sua MAJESTAS, imperium Romanum, cæte-
 ri exercitus defendent. Hæc itaque sola sæpè Principes ab insidiis &
 periculis liberavit. Val. M. l. 2. c. 5. Magnif. Dn. Mevius ad Tacit. disc.
 8. thes. 147. Est ergò Majestas imperii salutis tutela. Curt. lib. 7. adeò
 ut ad eam vel vendicandam, vel obtinendam jure arma sumantur, bel-
 lamque suscipiatur. De Augusti temporibus idem Tacit. 1. Annal.
 Bellum ea tempestate nullum, nisi adversus Germanos supererat, abo-
 lende magis infamiae, ob omisum cum Q. Varo. exercitum, quàm cupi-
 dine proferendi imperii, aut dignum ob præmium. Quæ in sacris 2. Sa-
 muel. c. 10. vers. 6. leguntur, non alio spectant. Pariter hodiernæ Ger-
 manicæ constitutiones, eo nomine indicta gestave bella docent vid.
 X. A. d. A. 1551. §. So haben d. 1567. §. Wann es nun. Nullibi vero
 quam in Fœderibus, paceq; pangenda religiosior Auctoritatis ratio ha-
 betur. Paci non gloriosæ (vulgò ein Disreputirlicher Friede) bellum,
 meritò præfertur. Pars etiam Auctoritatis, dignitatisq; in titulis est,
 & hinc acerrimè circa illos controvertunt Reges vid. Dn. Freinsb.
 & Dn. Loccen ad Curt. lib. 4. c. 1. v. 7. Ut generaliter concludamus,
 singula enim evolvere non licet, id possumus, quod salva dignitate
 possumus. l. 125. d. V. S. Verè Tiberius rescribebat: Ceteris mortalibus
 in eo stare consilia, quid sibi conducere putent Principum diversam sor-
 tem, quibus præcipua rerum ad Famam dirigenda. 4. an. 40. 2. Imò fa-
 ma, & infamia magnorum imperiorum non opinionis & nominis, sed
 actus & efficaciam momentis æstimatur. Cl. Boetl comm. 1. Annal. 3. §. 3.
 Ita si ullibi, hic verum illud; Intuta quæ indecora. 1. bist. 33. Possemus
 plura huc adducere ex publico gentium, privatoq; jure; (quod tantum
 etiam jus dicentis defert Auctoritati, ut à postulando repellat cœcum,
 quia videlicet insignia magistratus videre, & revereri non possit l. 1.
 §. 5. d. post.) Verum hæc & his affinia pro dignitate prosequi, temporis
 ratio non admittit, cum, si quantum hic dici posset, persequi vellemus,
 finis operis non posset inveniri. Quint. in Præm. Igitur

DEO SOLI,
 Qui nobis Principium, Medium, & Terminus, Nov. CIX.
 GLORIA.

ULB Halle 3
003 615 200

Sb.

VD 77

B.I.G.

Farbkarte #13

D. 1654, 2

IO

TATE

IS,

Amplissimi

ryphica

riis concinnatam

EXCEL-

TISSIMI

MERESCHII

Toris Ordinarii,

ceptoris sui

nini subjicit

Januarii

NSTÆDT,

Resp.

Æ

niæ Typographi

12

5

14

2 1/2

